

COP30 در بلم: دستاوردها و چالش‌های جهانی

فسیلی است و تنها عباراتی کلی درباره تسریع گذار انرژی در آن گنجانده شد (India Today, 2025; Wikipedia, 2025). این نتیجه، به‌طور مستقیم منعکس‌کننده دشواری‌های سیاسی، منافع اقتصادی و نفوذ صنایع فسیلی در فرایند تصمیم‌گیری است و یکی از مهم‌ترین موارد اختلاف بین ضرورت‌های علمی و خروجی مذاکرات را نشان می‌دهد.

در حوزه جنگل‌ها و طبیعت نیز COP30 کمتر از انتظارات ظاهر شد. با وجود حمایت بیش از نود کشور از گنجاندن تعهد توقف جنگل‌زدایی تا سال ۲۰۳۰، این بند در مرحله نهایی مذاکرات حذف شد و تنها بر اهمیت کلی حفاظت از جنگل‌ها تأکید شد (WEF, 2025; thinklandscape, 2025). این عقب‌نشینی سیاستی در شرایطی رخ داد که استمرار جنگل‌زدایی در مناطق گرمسیری خطر تبدیل آمازون از «مخزن کربن»^۴ به «منبع انتشار»^۵ را افزایش می‌دهد و پیامدهای جهانی بر چرخه کربن دارد.

در مقابل، بخش سازگاری با تغییرات اقلیمی یکی از محدود زمینه‌هایی بود که پیشرفت معناداری در آن حاصل شد. کشورها بر سه‌برابر کردن منابع مالی سازگاری تا سال ۲۰۳۵ توافق کردند، اقدامی که می‌تواند نقش مهمی در تقویت تاب‌آوری کشورهای کم‌درآمد و آسیب‌پذیر ایفا کند (GCA, 2025). با این حال، چالش‌هایی مانند نبود سازوکار شفاف برای تأمین مالی، تعیین شاخص‌های

کنفرانس سی‌ام تغییرات اقلیمی سازمان ملل متحد (COP30) که در نوامبر ۲۰۲۵ در شهر بلم^۱ در حوضه آمازون برگزار شد، نقطه‌ای تعیین‌کننده در روند مذاکرات اقلیمی بود؛ به‌ویژه از آن‌رو که این منطقه یکی از مهم‌ترین مخازن کربن و کانون تنوع زیستی جهان به شمار می‌رود (UNFCCC, 2025). از منظر علمی و عملی، انتظار می‌رفت که میزبانی این کنفرانس در قلب جنگل‌های بارانی، به اتخاذ تصمیماتی قاطع‌تر برای حفاظت از اکوسیستم‌های حیاتی و کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای منجر شود؛ اما بررسی نتایج نهایی نشان می‌دهد که علی‌رغم طرح ابتکارات جدید و پیشرفت محدود در برخی حوزه‌ها، بخش عمده‌ای از اهداف کلیدی همچنان برآورده نشد و شکاف میان علم و سیاست پابرجا باقی مانده است.

یکی از اصلی‌ترین محورهای مورد انتظار در این نشست، توافق بر یک برنامه‌ی الزام‌آور برای کاهش و سپس حذف تدریجی سوخت‌های فسیلی بود. براساس ارزیابی‌های علمی^۲ IPCC، محدودسازی گرمایش جهانی به کمتر از ۱/۵ درجه سانتی‌گراد بدون کاهش ساختاری مصرف زغال‌سنگ، نفت و گاز امکان‌پذیر نیست. با وجود حمایت چندین کشور از چنین تعهدی، متن نهایی کنفرانس فاقد هرگونه بند مشخص درخصوص «فازوت»^۳ سوخت‌های

^۱ Belém

^۲ Intergovernmental Panel on Climate Change

^۳ Phase-out: این اصطلاح در زمینه تغییرات اقلیمی و انرژی، معمولاً به کاهش تدریجی و برنامه‌ریزی‌شده مصرف سوخت‌های

فسیلی (مانند زغال‌سنگ، نفت و گاز) اشاره دارد.

^۴ Carbon Sink

^۵ Carbon Source

جهان از عبور از آستانه‌های بحرانی اقلیمی مصون نخواهد ماند.

منابع

- DW. (2025, November 22). COP30 climate talks end with more fizzle than bang. <https://amp.dw.com/en/cop30-no-fossil-fuel-deal-after-protests-chaos-and-compromise/a-74843443>
- Global Center on Adaptation. (2025, November 24). GCA statement on COP30. <https://gca.org/news/gca-statement-on-cop30/>
- Global Landscapes Forum. (2025, November). What happened at COP30? <https://thinklandscape.globallandscapesforum.org/100433/what-happened-at-cop30/>
- India Today. (2025, November). COP30 ends with an unstable deal. <https://www.indiatoday.in/amp/environment/story/cop30-united-states-belem-brazil-climate-change-adaptation-deforestation-fossil-fuel-phase-out-climate-talks-2825013-2025-11-24>
- United Nations Framework Convention on Climate Change. (2025). COP30 official information. <https://unfccc.int/cop30>
- Wikipedia. (2025). 2025 United Nations Climate Change Conference. https://en.wikipedia.org/wiki/2025_United_Nations_Climate_Change_Conference
- World Economic Forum. (2025). COP30 ushers a new era of forest restoration and resilience. <https://www.weforum.org/stories/2025/11/cop30-new-era-of-forest-restoration-and-resilience/>

ارزیابی و ضمانت اجرایی، موجب شده است این دستاورد به‌عنوان «پیشرفتی اولیه» و نه «تحول ساختاری» ارزیابی شود (DW, 2025).

از دیگر تحولات مهم این کنفرانس معرفی سازوکارهای نوین مالی برای تسریع گذار اقلیمی بود؛ از جمله ابزارهایی مبتنی بر هوش مصنوعی برای تسهیل سرمایه‌گذاری خصوصی در پروژه‌های جنگل، تنوع زیستی و جوامع محلی، مانند پلتفرم Rio Changemakers که توسط Global Landscapes Forum معرفی شد (GLF, 2025). این نوع نوآوری می‌تواند در کاهش شکاف مالی اقلیم نقشی اثربخش داشته باشد، اما اعتبار و کارآمدی آن وابسته به نظارت، شفافیت و تخصیص منصفانه منابع خواهد بود.

یکی از ابعاد اجتماعی مهم COP30 حضور پررنگ جوامع بومی، به‌ویژه جوامع آمازونی بود. مشارکت ساختاری این گروه‌ها، همراه با تصویب نخستین طرح اقدام جنسیتی در چهارچوب مذاکرات رسمی، نشان می‌دهد که سیاست‌گذاری اقلیمی به‌تدریج در حال پذیرش این واقعیت است که عدالت اجتماعی، حقوق بومی و برابری جنسیتی عناصر جدایی‌ناپذیر حکمرانی اقلیمی هستند (thinklandscape, 2025). با این حال، اجرای عملی این اصول، همچنان چالشی جدی در سطح کشورها و نهادها باقی خواهد ماند.

ارزیابی نهایی COP30 نشان می‌دهد که جهان همچنان در مسیری قرار دارد که براساس مدل‌های علمی، به‌سمت افزایش دمایی بیش از ۲/۳ تا ۲/۶ درجه تا پایان قرن میلادی منتهی می‌شود. از این رو، نتایج COP30 نه‌تنها تغییر محسوس و فوری در این مسیر ایجاد نکرد، بلکه بار دیگر محدودیت‌های ساختار بین‌المللی را در تولید تعهدات الزام‌آور آشکار ساخت. در نتیجه، این نشست بیش از آن که نقطه‌ای برای تحول در سیاست اقلیمی باشد، یادآور این واقعیت است که بدون اراده سیاسی قاطع، تقویت سازوکارهای الزام‌آور و هم‌سویی سیاست‌ها با شواهد علمی،

